

Rozdział 1 - Wprowadzenie do łączności w sytuacjach kryzysowych

Czym jest kryzys łączności?

Kryzys łączności występuje wtedy, gdy awaria kluczowego systemu komunikacyjnego naraża społeczeństwo na niebezpieczeństwo. W niniejszym przewodniku łączność w sytuacjach kryzysowych może być również określana jako łączność ratunkowa lub *emcom* (ang. *Emergency Communications*).

Różnorodne okoliczności mogą przeciążyć lub uszkodzić kluczowe, codzienne systemy komunikacyjne. Może to być burza, która zrywa linie telefoniczne lub przewraca maszty radiowe, nagły i masowy wzrost wykorzystania systemu łączności powodujący jego przeciążenie, albo awaria kluczowego elementu systemu o szerokich konsekwencjach. Przykłady można znaleźć bardzo łatwo. Gwałtowne burze i trzęsienia ziemi mogą unieruchomić infrastrukturę łączności. Kluczowe obiekty mogą zostać uszkodzone również w „normalnych” okolicznościach: podziemne kable mogą zostać przypadkowo wykopane, w budynkach z wyposażeniem telekomunikacyjnym mogą wybuchnąć pożary, a wypadek samochodowy może zniszczyć istotny słup telefoniczny. Systemy telefoniczne w szpitalach mogą ulec awarii. Nawet gdy żadne urządzenia nie ulegną uszkodzeniu, sytuacja kryzysowa na dużą skalę, taka jak awaria chemiczna lub jądrowa, może spowodować natężenie ruchu komunikacyjnego przekraczające możliwości systemu. Niektóre działania ratunkowe prowadzone są na obszarach pozbawionych jakichkolwiek istniejących systemów łączności, jak ma to miejsce w przypadku pożarów lasów.

Większość systemów telefonii komórkowej jest zaprojektowana tak, aby obsługiwać jednocześnie jedynie około 6-10% swoich abonentów. Sprawdza się to w normalnych warunkach i jest ekonomiczne dla operatora. Jednak w sytuacji kryzysowej systemy te szybko ulegają przeciążeniu, gdy wszyscy (pozostałe 90%) próbują komunikować się w tym samym czasie.

Co czyni dobrego wolontariusza?

Wolontariusze zajmujący się łącznością w sytuacjach kryzysowych pochodzą z bardzo różnych środowisk i dysponują zróżnicowanymi umiejętnościami oraz doświadczeniem. Wspólnymi cechami wszystkich skutecznych wolontariuszy są chęć niesienia pomocy innym bez jakiejkolwiek osobistej korzyści, umiejętność pracy w zespole oraz zdolność do podporządkowania się poleceniom innych. Wolontariusze łączności kryzysowej muszą być w stanie szybko myśleć i działać pod wpływem stresu oraz presji sytuacji nadzwyczajnej.

Nie możesz pomagać innym, jeśli martwisz się o swoich bliskich. Twoja własna rodzina powinna zawsze być twoim najwyższym priorytetem. Odpowiednie przygotowanie osobiste i rodzinne umożliwi ci szybsze opanowanie własnej sytuacji, tak abyś mógł skutecznie służyć pomocą innym.

Jak? rol? odgrywasz?

Krótkofalowcy stanowią zasób łączności w sytuacjach kryzysowych od samego początku istnienia radia. Dla instytucji, którym służą, są natychmiast dostępnymi ekspertami w dziedzinie łączności. Dysponują sprzętem, umiejętnościami oraz częstotliwościami niezbędnymi do tworzenia sprawnych i efektywnych sieci łączności kryzysowej w trudnych warunkach. Posiadają licencje i uprzednie upoważnienia do prowadzenia łączności krajowej i międzynarodowej. A wszystko to bez żadnych kosztów dla obsługiwanej instytucji, niezależnie od tego, czy jest to organ administracji publicznej, czy organizacja zajmująca się pomocą i ograniczaniem skutków katastrof, taka jak Międzynarodowy Czerwony Krzyż.

Krótkofalowcy mają zdolność szybkiego zwiększenia swoich możliwości łączności w celu sprostania rosnącym potrzebom w sytuacji kryzysowej - czego systemy komercyjne oraz systemy służb bezpieczeństwa publicznego zazwyczaj nie są w stanie zrobić. Wiele z tych umiejętności jest takich samych jak te wykorzystywane w codziennej działalności krótkofalarskiej. Jednak samo posiadanie radiostacji, częstotliwości i podstawowych umiejętności operatorskich nie wystarcza. Niektóre umiejętności wymagane w łączności kryzysowej znacznie różnią się od tych używanych w codziennej pracy krótkofalowca. Opracowania takie jak to pomagają wypełnić tę lukę, podobnie jak lokalne programy szkoleniowe oraz regularne ćwiczenia łączności kryzysowej. Bez specyficznych umiejętności w zakresie łączności kryzysowej można łatwo stać się częścią problemu, zamiast częścią rozwiązania.

Jak można się spodziewać, umiejętności techniczne i operatorskie są kluczowe. Równie ważna jest jednak zdolność do pracy zespołowej w ramach własnej organizacji oraz organizacji, którą się wspiera. Te kluczowe umiejętności również zostaną omówione w niniejszym kursie.

Kim nie jeste?

Równie ważne jak to, kim jesteś, jest to, kim nie jesteś. Istnieją granice twojej odpowiedzialności jako operatora łączności kryzysowej i ważne jest, aby wiedzieć, gdzie je wyznaczyć.

Nie jesteś „pierwszym ratownikiem”. Z wyjątkiem rzadkich przypadków zbiegu okoliczności, rzadko będziesz pierwszą osobą na miejscu zdarzenia. Nie potrzebujesz świateł ostrzegawczych i syren, odznak ani efektownych mundurów.

Nie masz uprawnień decyzyjnych. W większości przypadków nie możesz podejmować decyzji za innych ani stawiać wymagań wobec instytucji, którą wspierasz, ani żadnej innej. Jedyne decyzje, jakie możesz podejmować, dotyczą twojego udziału w działaniach oraz twojego własnego zdrowia i bezpieczeństwa.

Nie jesteś w stanie zrobić wszystkiego. Gdy instytucji, którą wspierasz, zabraknie lekarzy, kucharzy czy funkcjonariuszy kierujących ruchem, nie twoim zadaniem jest wypełnianie tych

braków. W większości przypadków nie masz do tego odpowiedniego przeszkolenia. Nie oznacza to jednak, że nie możesz pomóc w pilnej potrzebie, jeśli posiadasz odpowiednie kwalifikacje, lub wykonywać innych zadań dla wspieranej instytucji, w których łączność stanowi integralny element, a do których jesteś przeszkolony i zdolny.

Nie jesteś osobą dowodzącą. Jesteś tam, aby tymczasowo zaspokoić potrzeby instytucji, której system łączności nie jest w stanie w pełni realizować swoich zadań. To ona określa swoje potrzeby, a ty starasz się je możliwie najlepiej spełnić.

??czno?? „codzienna”, a ??czno?? w sytuacjach kryzysowych

W codziennej działalności krótkofalarskiej nie ma presji, aby przekazać jakąkolwiek konkretną wiadomość. Działasz we własnym tempie i niczyje życie od tego nie zależy. W sytuacji kryzysowej wszystko się zmienia. Lista różnic jest długa, ale oto kilka przykładów:

1. Zamiast jednej spokojnej sieci dziennie, operatorzy łączności kryzysowej często obsługują jednocześnie kilka ciągłych sieci w celu przekazania kluczowych wiadomości w ograniczonym czasie.
2. W przeciwieństwie do wydarzeń publicznych, gdzie operatorzy działają głównie pod kierownictwem jednej organizacji, w sytuacjach kryzysowych mogą być zmuszeni do współpracy z kilkoma kluczowymi instytucjami w krótkim czasie.
3. W przeciwieństwie do typowych instalacji domowych, stacje kryzysowe muszą być przenośne i zdolne do szybkiego uruchomienia w dowolnym miejscu.
4. W przeciwieństwie do zawodów krótkofalarskich, które polegają na nawiązywaniu kontaktów z wieloma losowymi stacjami, operatorzy łączności kryzysowej muszą szybko skontaktować się z konkretnymi stacjami w celu przekazania ważnych informacji. Kluczowa jest współpraca zespołowa, a nie rywalizacja między stacjami.

Zadania

Zakres twoich obowiązków będzie zależał od konkretnej instytucji, którą wspierasz. Jeśli jest to oddział Międzynarodowego Czerwonego Krzyża, prawdopodobnie będziesz zapewniał łączność niezbędną do utrzymania systemu schronień i innych działań pomocowych. Jeśli jest to krajowa lub lokalna instytucja zarządzania kryzysowego, możesz obsługiwać łączność międzyinstytucjonalną lub pełnić rolę „oczu i uszu” kierownictwa działań ratunkowych. Gdy system telefoniczny w szpitalu ulegnie awarii, możesz zajmować się techniczną stroną komunikacji, aby lekarze i pielęgniarki mogli skupić się na pacjentach. W przypadku dużego pożaru lasu lub akcji poszukiwawczo-ratowniczej możesz przekazywać komunikaty od strażaków lub ratowników do ich rodzin albo wspierać łączność logistyczną, aby zapewnić dostarczenie żywności, zaopatrzenia, personelu i materiałów we właściwe miejsce i czas. W przypadku rozległej katastrofy krótkofalowcy mogą jednocześnie wspierać wszystkie wymienione instytucje i wiele innych.

Komunikacja – zadanie nr 1

Choć możesz być dumny ze swoich umiejętności operatorskich oraz imponującego sprzętu i systemów, którymi dysponujesz, ważne jest, aby pamiętać, że twoim zadaniem jest „komunikowanie się”. Jeśli wspierana instytucja poprosi cię o przekazanie do centrali długiej listy

zaopatrzenia dla schronienia, powinieneś być gotów użyć wszelkich dostępnych środków - włącznie z faksem, jeśli nadal działa. Naszym zadaniem jest dostarczenie komunikatu, nawet jeśli oznacza to użycie sygnałów dymnych. Nie zastanawiaj się, jak wykorzystać radio amatorskie do przekazania komunikatu - zastanów się po prostu nad najlepszym i najszybszym sposobem jego przekazania. Jeśli oznacza to użycie radia amatorskiego, tym lepiej. Jeśli instytucja poprosi cię o użycie ich systemu radiowego - zrób to. Twoje umiejętności operatorskie i techniczne są równie ważne jak zasoby krótkofalarskie.

Anatomia kryzysu

We wczesnych fazach wielu katastrof zapotrzebowanie na usługi łączności kryzysowej może być ograniczone (oczywistym wyjątkiem jest nadchodząca burza, tornado lub trzęsienie ziemi). Faza ta może wystąpić podczas ogłoszenia ostrzeżenia meteorologicznego. Należy wówczas monitorować rozwój sytuacji i przygotować się do działania w razie otrzymania prośby o wsparcie. Niektóre sieci krótkofalarskie mogą zostać uruchomione już na etapie ostrzeżenia, aby dostarczać instytucjom aktualnych informacji.

Gdy zostanie zidentyfikowana potencjalna lub rzeczywista potrzeba zwiększenia zasobów łączności, wspierana instytucja wzywa swoich wolontariuszy. W zależności od sytuacji operatorzy i sprzęt mogą być potrzebni w centrum operacji kryzysowych, w terenie lub w obu miejscach jednocześnie. W niektórych regionach „Zespół Szybkiego Reagowania” lub podobna niewielka grupa może w bardzo krótkim czasie podjąć minimalne działania, które w ciągu godziny lub dwóch zostaną wzmocnione przez bardziej rozbudowaną odpowiedź.

Może zostać utworzona sieć „zasobów” lub „logistyki”, której zadaniem będzie przyjmowanie zgłaszających się wolontariuszy i kierowanie zasobów tam, gdzie są najbardziej potrzebne. Każdy wolontariusz nieprzydzielony do konkretnej sieci lub zadania powinien zgłosić się do tej sieci i ją monitorować.

Po rozpoczęciu działań może wydarzyć się wiele rzeczy. Liczba przekazywanej korespondencji może szybko wzrosnąć, a chaos jest zjawiskiem powszechnym. Oprócz obsługi komunikatów zespół operatorów musi uwzględnić potrzebę zmiany obsady, zapewnienia żywności i wody, miejsc do spania, baterii, paliwa oraz innych potrzeb logistycznych. Radiostacje i anteny mogą ulec awarii i wymagać wymiany. Niektórzy operatorzy mogą być zmuszeni do wcześniejszego opuszczenia działań z powodów osobistych.

Zadania mogą obejmować obsługę schronienia w zakresie zapytań o informacje, zaopatrzenie i personel, towarzyszenie urzędnikowi jako jego łącznik komunikacyjny, zbieranie informacji pogodowych lub gromadzenie i przekazywanie raportów o zniszczeniach. Niektóre sieci mogą przekazywać zapytania dotyczące zdrowia i bezpieczeństwa do ośrodków dla ewakuowanych lub wiadomości od uchodźców do członków ich rodzin poza obszarem katastrofy. Inne sieci mogą obsługiwać potrzeby logistyczne wspieranej instytucji, takie jak zaopatrzenie, sprzęt i personel.

Sieci będą tworzone, reorganizowane i rozwiązywane w miarę zmieniających się potrzeb. Wolontariusze muszą zachować elastyczność, aby sprostać wymaganiom wspieranej instytucji lub administracji publicznej. Z czasem zapotrzebowanie na sieci łączności kryzysowej zmniejszy się wraz ze spadkiem liczby korespondencji, a niektóre sieci zostaną zamknięte lub ograniczone.

Operatorzy będą stopniowo demobilizowani (zwalniani do domu) pojedynczo, w małych grupach lub jednocześnie - w zależności od potrzeb.

Niedługo po zakończeniu działań grupa łączności kryzysowej powinna dokonać oceny skuteczności swojej reakcji - samodzielnie lub wspólnie ze wspieraną instytucją. Może to odbyć się drogą radiową w formalnej sieci, za pośrednictwem poczty elektronicznej lub podczas spotkania bezpośredniego. Niezależnie od formy, powinno to nastąpić możliwie jak najszybciej po zakończeniu działań, aby wydarzenia były jeszcze świeże w pamięci uczestników. Prawidłowo przeprowadzona analiza może znacząco poprawić skuteczność organizacji łączności kryzysowej - oraz twoją własną.

Revision #5

Created 2026-02-23 11:36:26 UTC by SP9SPM

Updated 2026-02-25 16:06:05 UTC by SP9SPM